

# **Archeologienota**

## **Asse – Reiniersbos- Stationsstraat**

Ruth Ferket en Natasja Reyns

Bornem  
2021

## Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Ruth Ferket en Natasja Reyns

All-Archeo bvba  
Woestijnstraat 45  
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer  
D/2021/12.807/25

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

## Inhoudsopgave

|       |                                                            |    |
|-------|------------------------------------------------------------|----|
| 1     | Inleiding .....                                            | 4  |
| 2     | Verslag resultaten bureauonderzoek .....                   | 5  |
| 2.1   | Administratieve gegevens .....                             | 5  |
| 2.2   | Archeologische voorkennis .....                            | 9  |
| 2.3   | Onderzoeksopdracht .....                                   | 9  |
| 2.3.1 | Vraagstelling en randvoorwaarden .....                     | 9  |
| 2.3.2 | Beschrijving geplande werken .....                         | 10 |
| 2.3.3 | Werkwijze .....                                            | 15 |
| 2.4   | Assessmentrapport .....                                    | 15 |
| 2.4.1 | Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied .....  | 15 |
| 2.4.2 | Historische beschrijving van het onderzochte gebied .....  | 22 |
| 2.4.3 | Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader .....   | 32 |
| 2.4.4 | Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese ..... | 37 |
| 2.4.5 | Afweging noodzaak verder vooronderzoek .....               | 37 |
| 3     | Samenvatting .....                                         | 39 |
| 4     | Bibliografie .....                                         | 40 |
| 4.1   | Publicaties .....                                          | 40 |
| 4.2   | Websites .....                                             | 40 |
| 5     | Bijlagen .....                                             | 41 |
| 5.1   | Archeologische periodes .....                              | 41 |

## 1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m<sup>2</sup> of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m<sup>2</sup> of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,<sup>1</sup> zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.<sup>2</sup>

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

---

<sup>1</sup> <https://geo.onroenderfgoed.be>

<sup>2</sup> <https://geo.onroenderfgoed.be>

## 2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

### 2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020K303

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Asse, Asse, Reiniersbos 15/Stationsstraat 59, Reiniersbos/Stationsstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 138536.73, 177444.76
- 138633.77, 177603.20

Kadastraal plan:

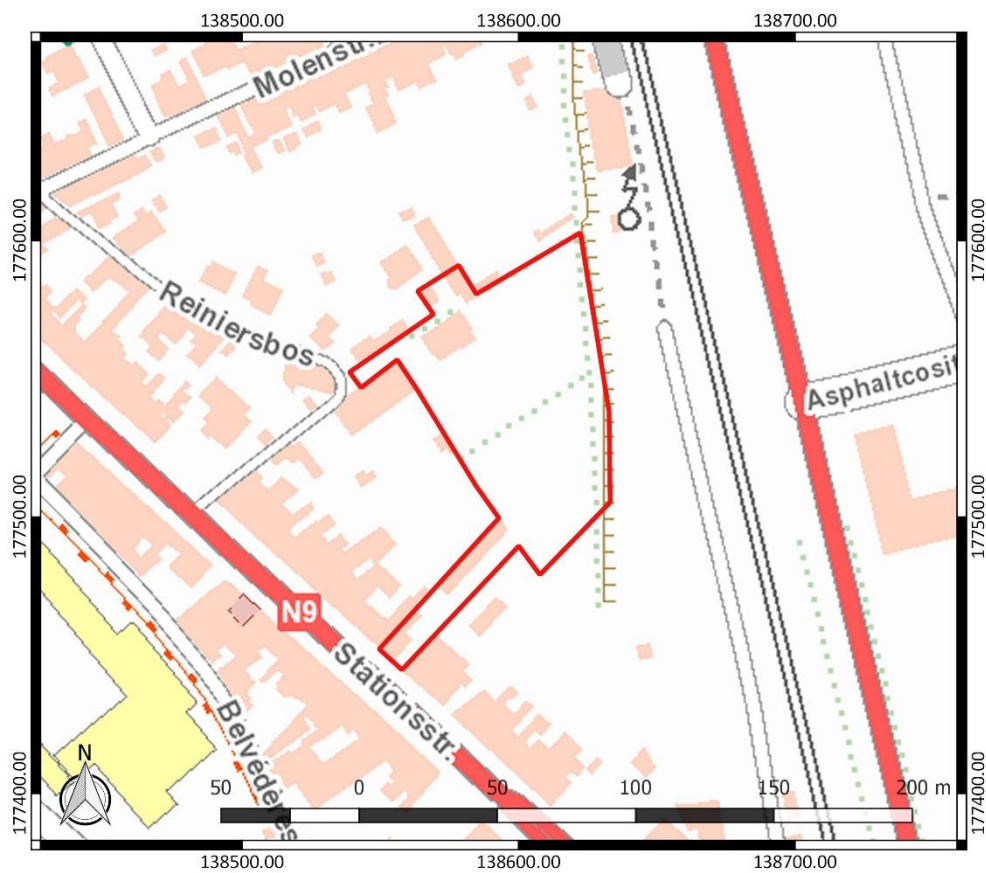


Figuur 1: Kadastraalplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

Kadastrale percelen: Asse, Afdeling 2, sectie B, nummers 464B2, 464H2, 464S2 (partim), 464T2 464V2 en 481E (partim)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 7438 m<sup>2</sup>

Topografische kaart:

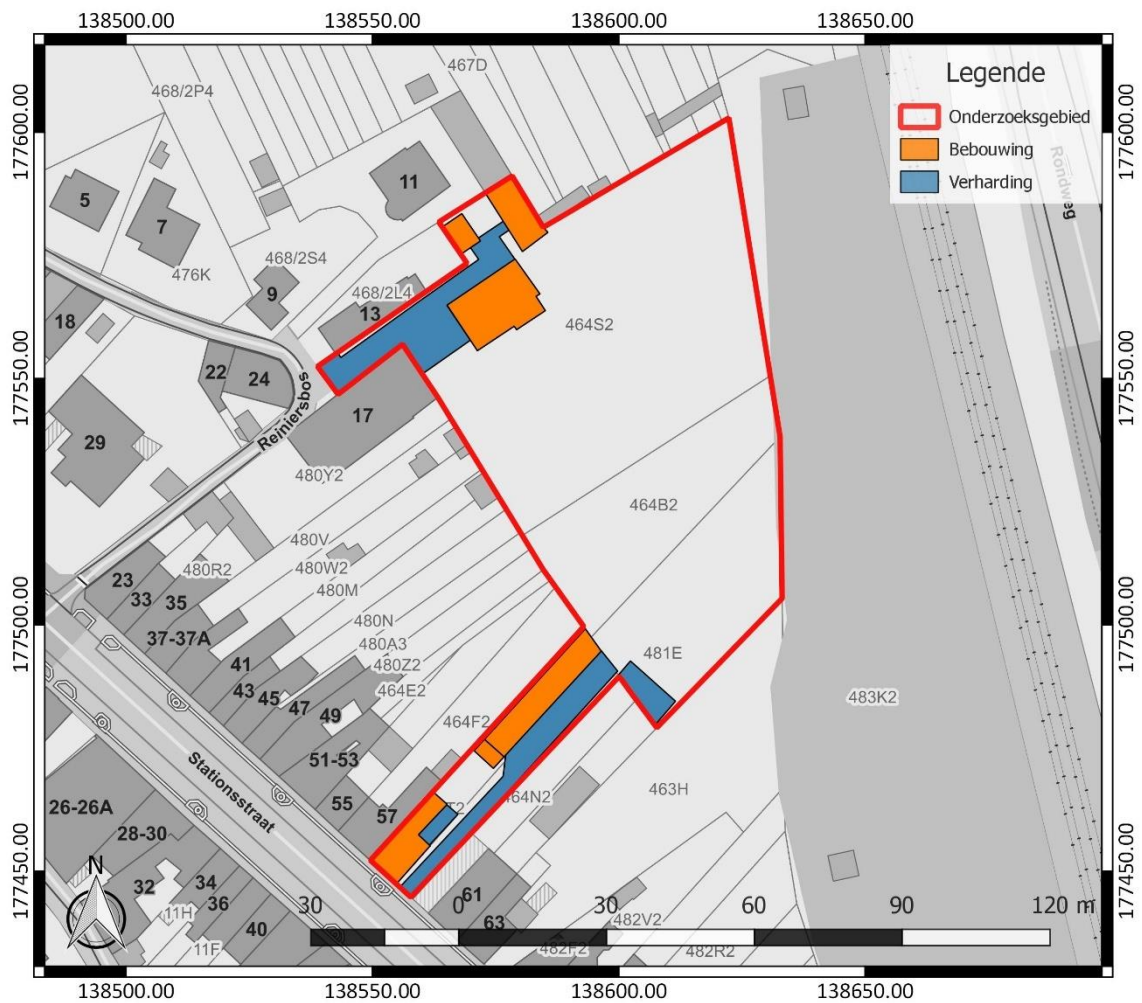


Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 04/12/2020 – 11/12/2020

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: Er bevinden zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 3). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend.



Figuur 3: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))





**Figuur 4: Opmetingsplan bestaande toestand**



## 2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

## 2.3 Onderzoeksopdracht

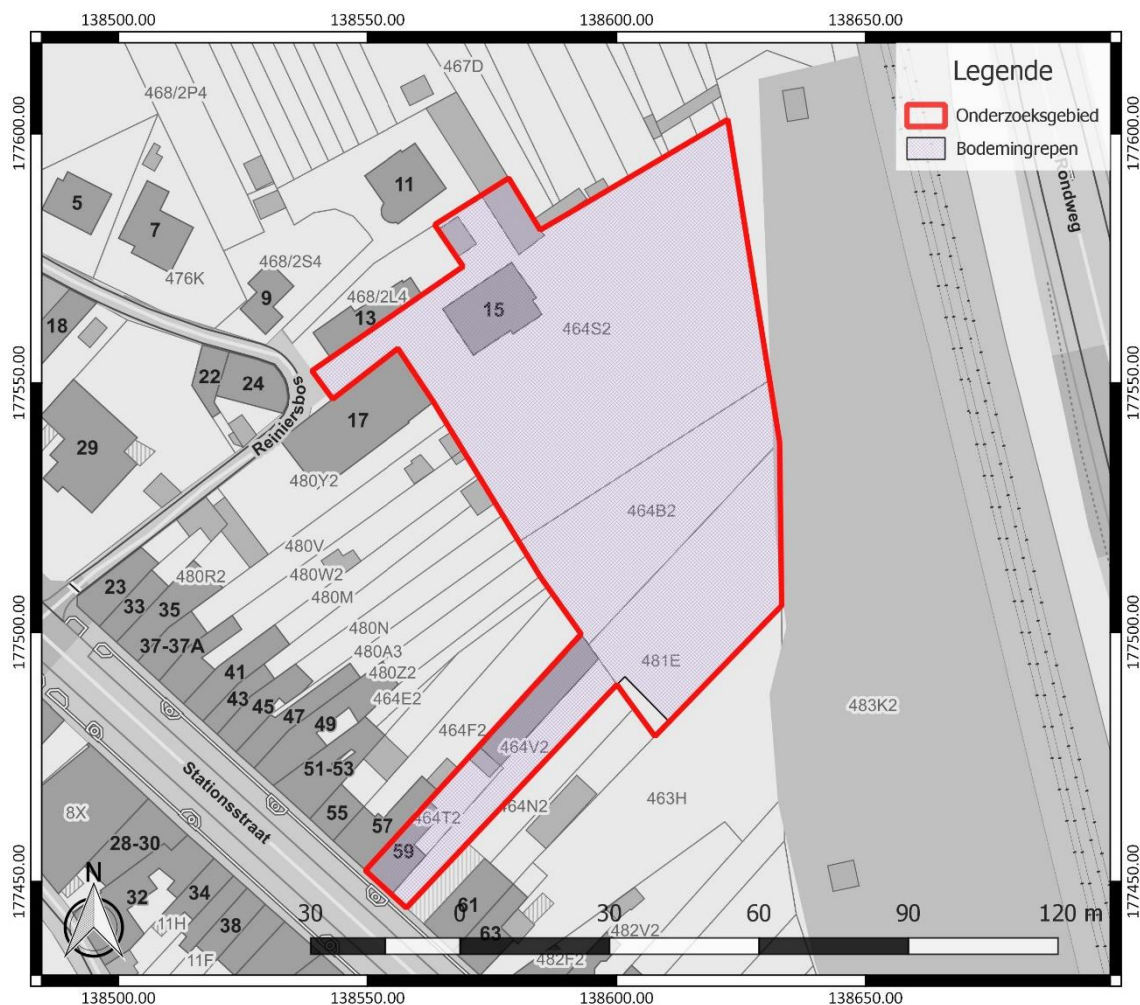
### 2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: een beperkte zone van verharding in het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied maakt geen deel uit van de projectzone. Hier worden geen werken gepland. Dit maakt dat de zone waar bodemingrepen gepland worden, ca. 7399 m<sup>2</sup> groot is.



Figuur 5: Aanduiding van de zone waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

### 2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein worden drie appartementsblokken met in totaal 64 woonentiteiten opgetrokken (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Hiervoor worden de bestaande gebouwen, bijgebouwen en verhardingen afgebroken. Het grootste woonblok (blok A) wordt in het noorden van het onderzoeksgebied opgetrokken. Blok B komt centraal te liggen en het kleinste woonblok (blok C) wordt in het zuiden van het terrein gebouwd. Onder de meergezinswoningen wordt een ondergrondse parkeergarage met garageboxen, autostaanplaatsen, fietsenstallingen en bergingen voorzien (Figuur 7). De in- en uitrit van de parkeergarage wordt in het zuidwesten van het terrein aangelegd. De diepte van de kelder bedraagt ca. 3,50 m onder de vloerpas.

Verder worden er paden en een brandweg aangelegd rondom de appartementsblokken en in het zuidwesten van het terrein. In het noorden van het onderzoeksgebied wordt een fietspad aangelegd dat het Reiniersbos zal verbinden met de toekomstige fietssnelweg die ten oosten van het onderzoeksgebied gerealiseerd zal worden. In het uiterste noorden van het terrein worden een elektriciteitscabine en een bovengrondse fietsenberging voorzien. Langs de oostelijke zijde van blok A en B wordt een wadi aangelegd. Er worden tevens terrassen aangelegd langs de meergezinswoningen. Voorts worden er groenzones voorzien.

Hemelwaterputten en septische putten worden aangelegd die een bijkomende verstoring veroorzaken.

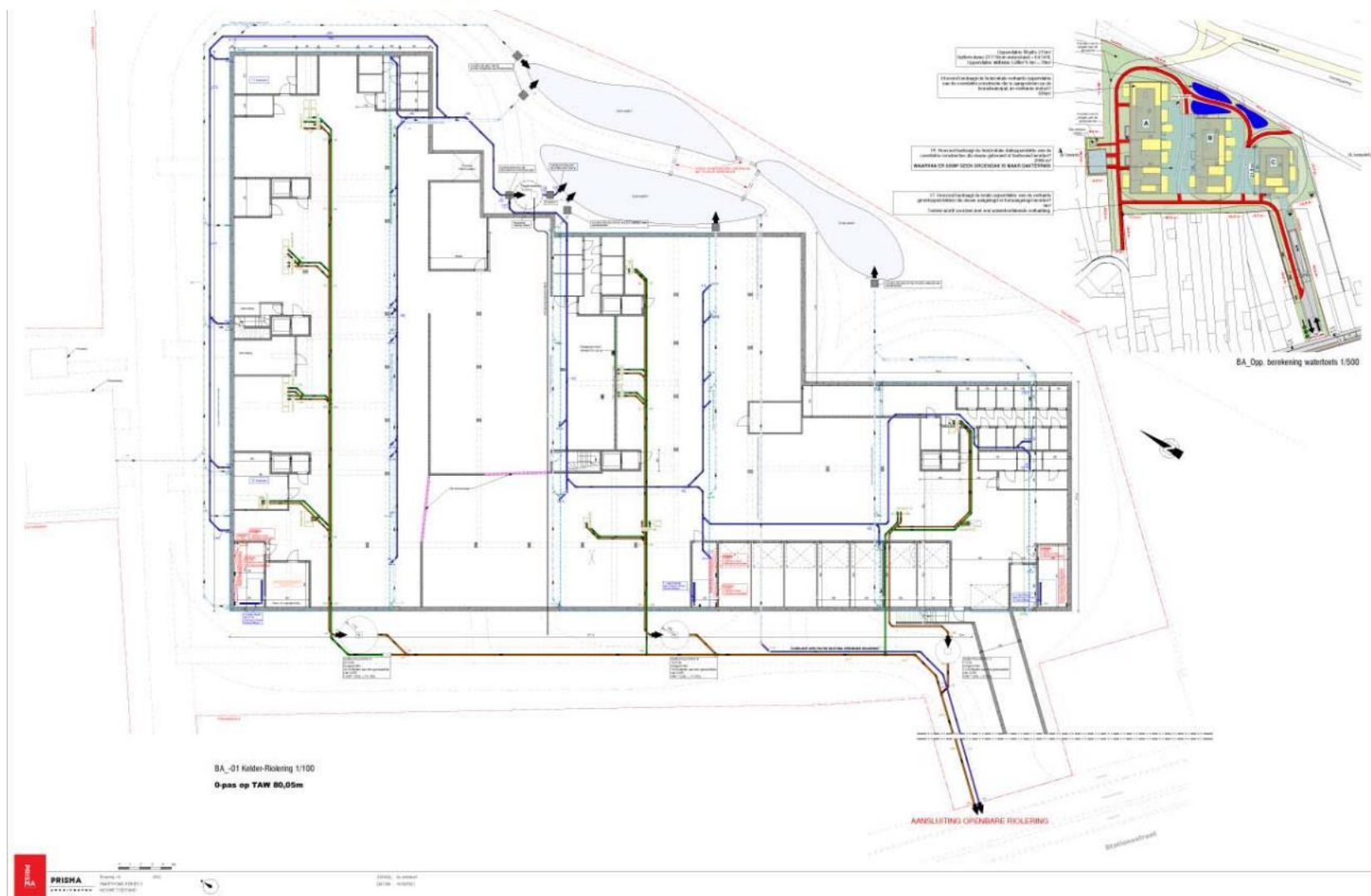


**Figuur 6: Inplantingsplan nieuwe toestand**



Figuur 7: Kelderplan





Figuur 8: Rioleringsplan



Figuur 9: Snede



### 2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via [www.dov.vlaanderen.be](http://www.dov.vlaanderen.be) en [www.geopunt.be](http://www.geopunt.be). De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op [www.geopunt.be](http://www.geopunt.be).

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) en de Vandermaelenkaart (1846-1854) worden vijf momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op [www.geopunt.be](http://www.geopunt.be) en op [www.cartesius.be](http://www.cartesius.be). Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota werd ter toetsing contact opgenomen met Kristine Magerman van Agilas.

## 2.4 Assessmentrapport

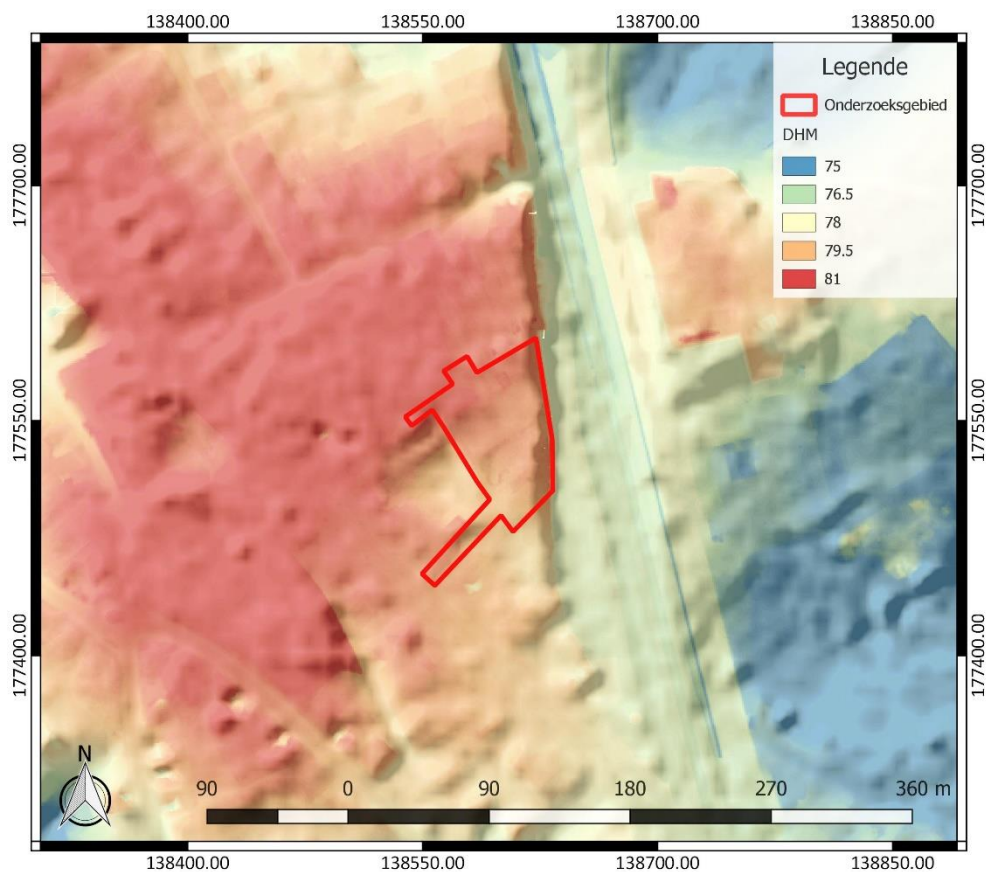
### 2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich op korte afstand ten zuidoosten van het centrum van Asse. Het terrein wordt in het noordwesten begrensd door het Reiniersbos en in het zuidwesten door de Stationsstraat (Figuur 10). Op iets grotere afstand ten noorden situeert zich de Molenstraat. Ten oosten lopen de spoorweg tussen Brussel en Dendermonde en de Rondweg. Het station van Asse bevindt zich ten zuidzuidoosten van het terrein.

Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Beneden-Scheldebekken. Juist ten westen van het terrein ligt de grens met het Denderbekken. Ten noorden en ten noordoosten stromen de Kloosterbeek, de Krameibeek en de Gerstebeek, zijbeken van de Grote Molenbeek, die ten noordoosten en ten oosten loopt (Figuur 12). Ook de Vliete Bollebeek en de Molenbeek, die ten oosten en ten zuidoosten gesitueerd zijn, zijn zijbeken van de Grote Molenbeek. Op enige afstand ten zuiden en ten zuidwesten stromen de Nieuwe Molenbeek en de Waarbore IJsenbeek. Ten westen en ten noordwesten bevinden zich de Broek(e)beek en de Kleine Wetsbeek.

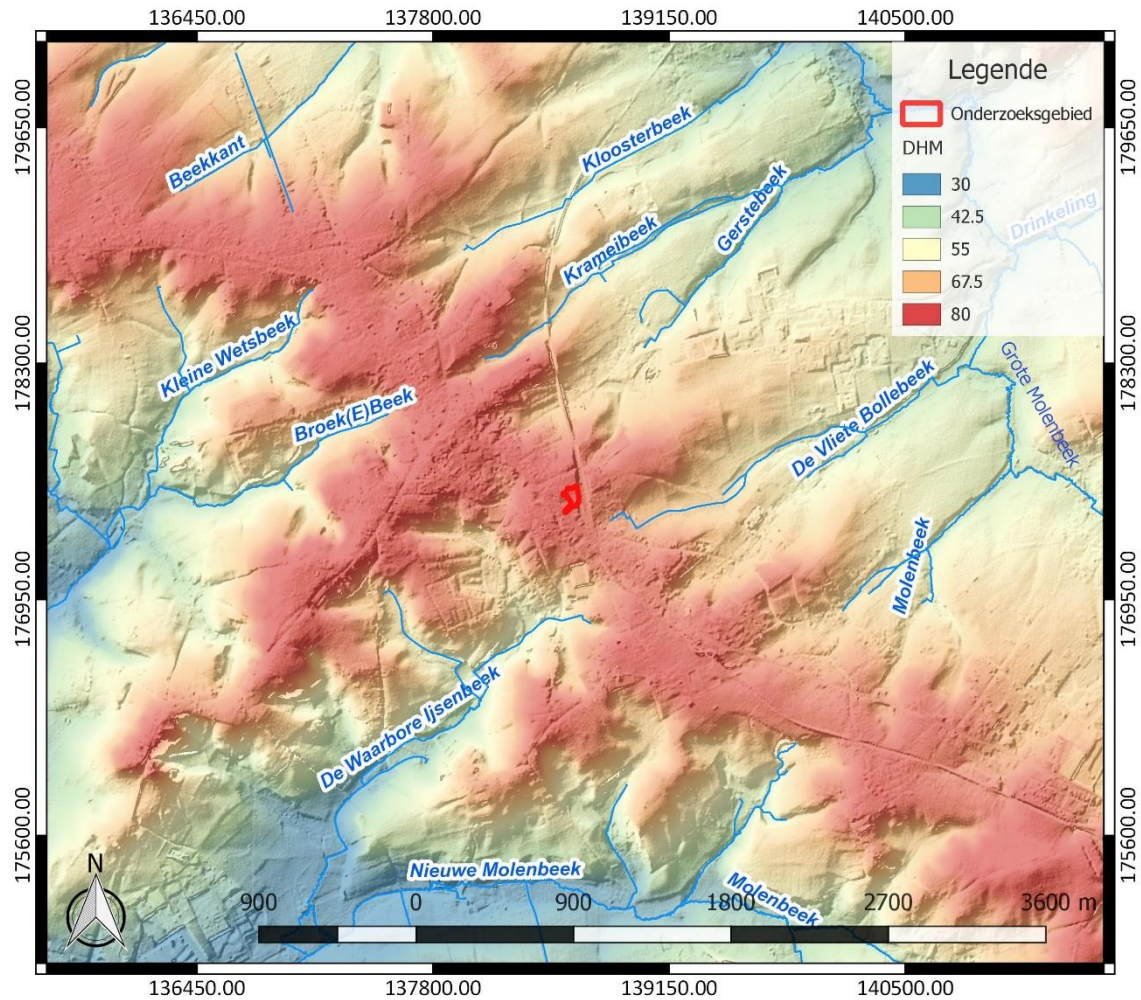


Figuur 10: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

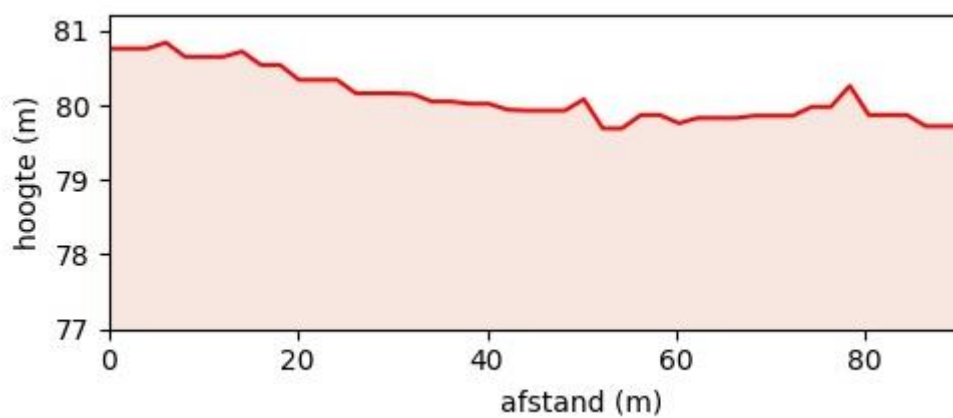




**Figuur 11: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied**



**Figuur 12: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)**



**Figuur 13: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be/kaart](http://www.geopunt.be/kaart))**

Asse ligt aan de noordelijke grens van het Brabantse plateau, in een heuvelachtig landschap. In het hooggelegen centrum van het dorp komen meerdere heuvelruggen samen.<sup>3</sup> Op geomorfologisch vlak behoort het gebied tot het glooiende landschap aan de linkerflank van de Zennevallei, dat is uitgeschuurd in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Topografisch situeert het laagst gelegen punt zich in de Dendervallei, op een hoogte van 10 m TAW. De topografie stijgt op lokale en geïsoleerde heuveltoppen die aanwezig zijn in dit glooiende landschap.<sup>4</sup> Het onderzoeksgebied bevindt zich op de top van een heuvel (Figuur 11). Het terrein kent een hoogte van 79,18 tot 80,98 m TAW (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en Figuur 13).

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 14) bestaat uit de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern, die gekenmerkt wordt door grijsgroen zeer fijn zand. Dit zand is klei- en glauconiethoudend en is glimmerrijk. In het zuidoosten grenst het terrein aan de Formatie van Maldegem, die gekarakteriseerd wordt door een grijze afwisseling van fijn zand en klei en die glauconiet- en glimmerhoudend is. Onderaan bevindt zich klei, die zandhoudend en sterk glauconiethoudend is.<sup>5</sup>

De quartairgeologische kaart (Figuur 15) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holocene voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ter hoogte van de gearceerde zones op de kaart zijn er mogelijk ook nog oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) aanwezig, onder de genoemde afzettingen. Er komen daar tevens jongere fluviatiele afzettingen, afzettingen van het Holocene en mogelijk van het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voor, boven de bovenvermelde sequentie.<sup>6</sup>

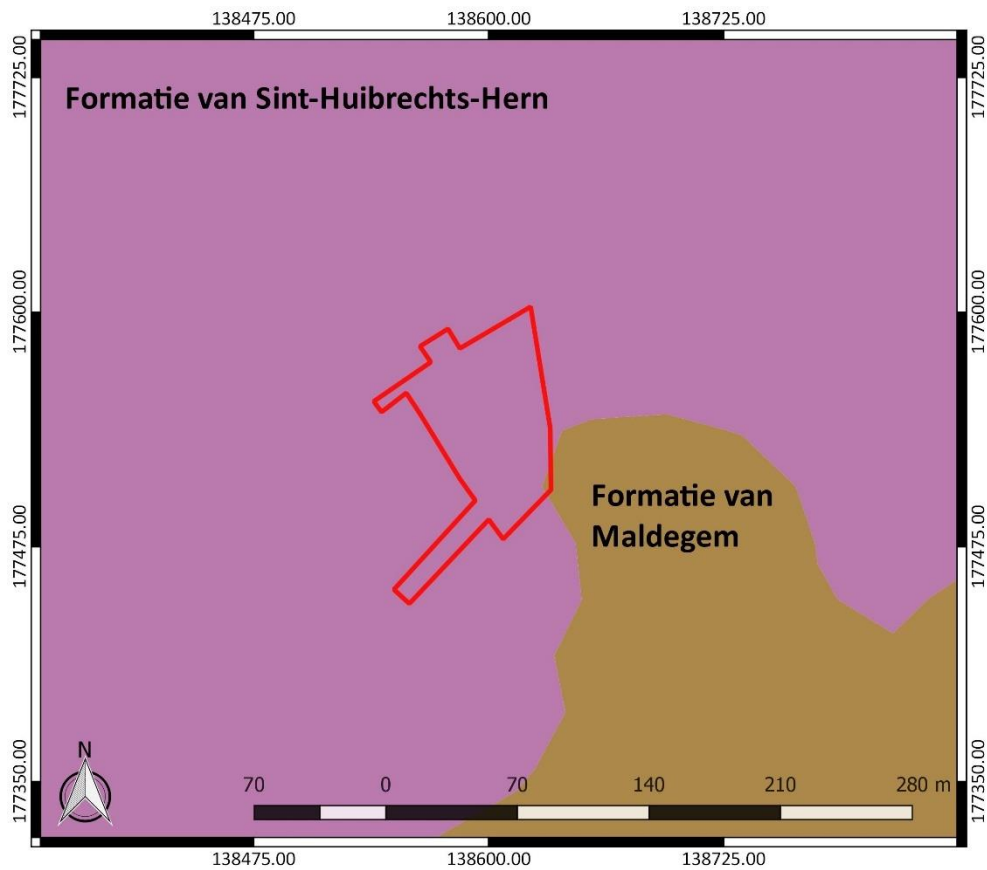
---

<sup>3</sup> Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 07-12-2020)

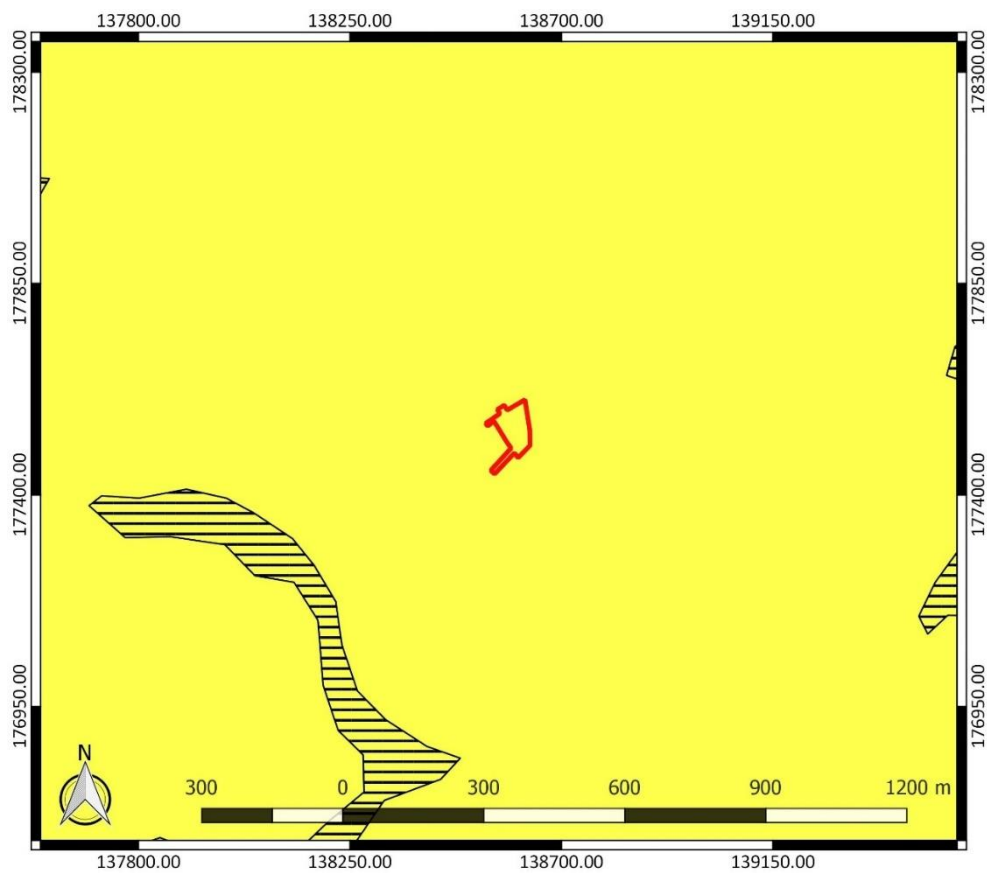
<sup>4</sup> Schroyen *et al.* 2003, 4

<sup>5</sup> [www.geopunt.be/kaart](http://www.geopunt.be/kaart)

<sup>6</sup> [www.geopunt.be/kaart](http://www.geopunt.be/kaart)



Figuur 14: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 15: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



| 2                    |  | 2a |  |
|----------------------|--|----|--|
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
| <b>ELPw en/of HQ</b> |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |
|                      |  |    |  |

**ELPw** Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

**HQ** Hellingsafzettingen van het Quartair.

□ De karteereenheid is mogelijk aanwezig.

**FH** Fluviale afzettingen (organochemisch en perimarien inclus), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

□ **ELPw** Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

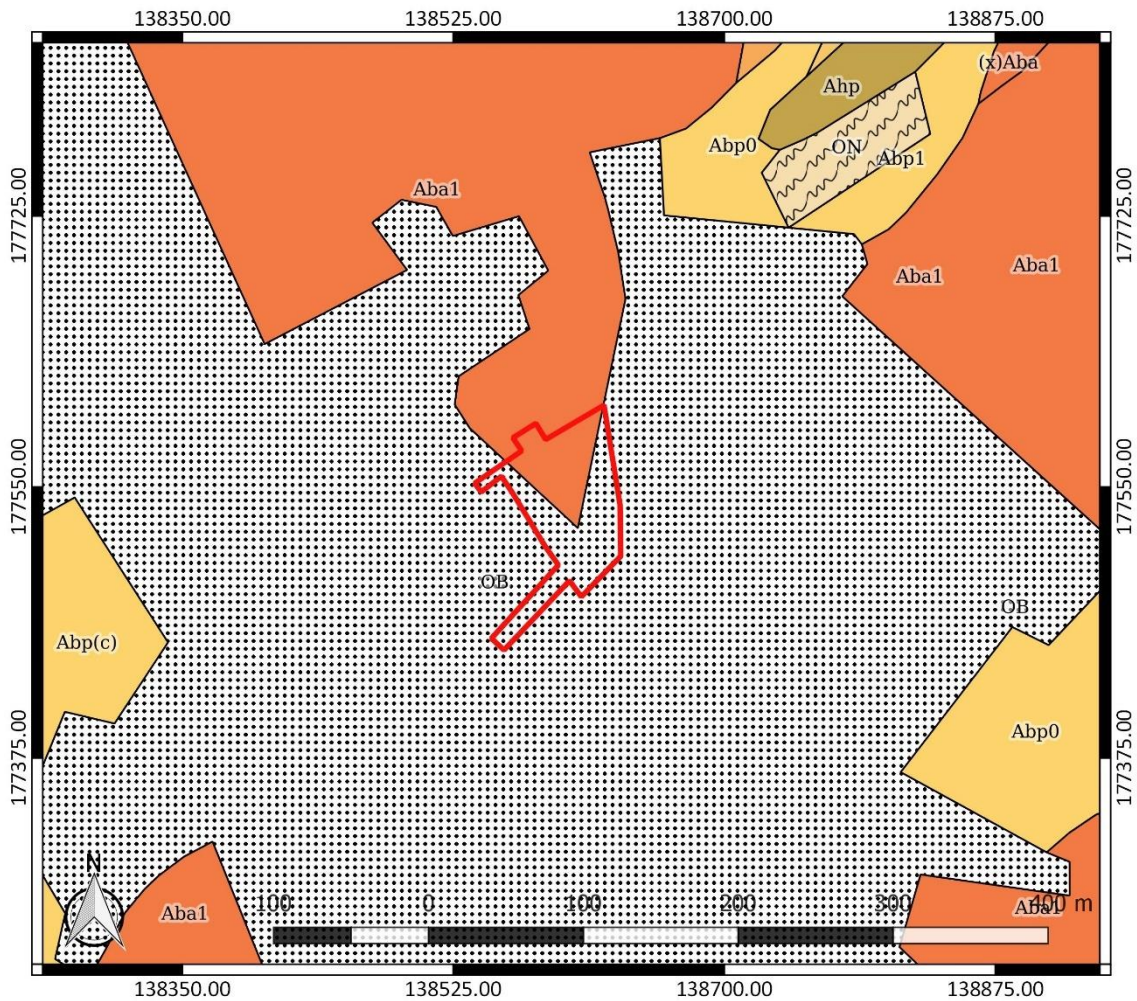
**HQ** Hellingsafzettingen van het Quartair.

**FLPw** Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 16: Legende bij de quartairgeologische kaart ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

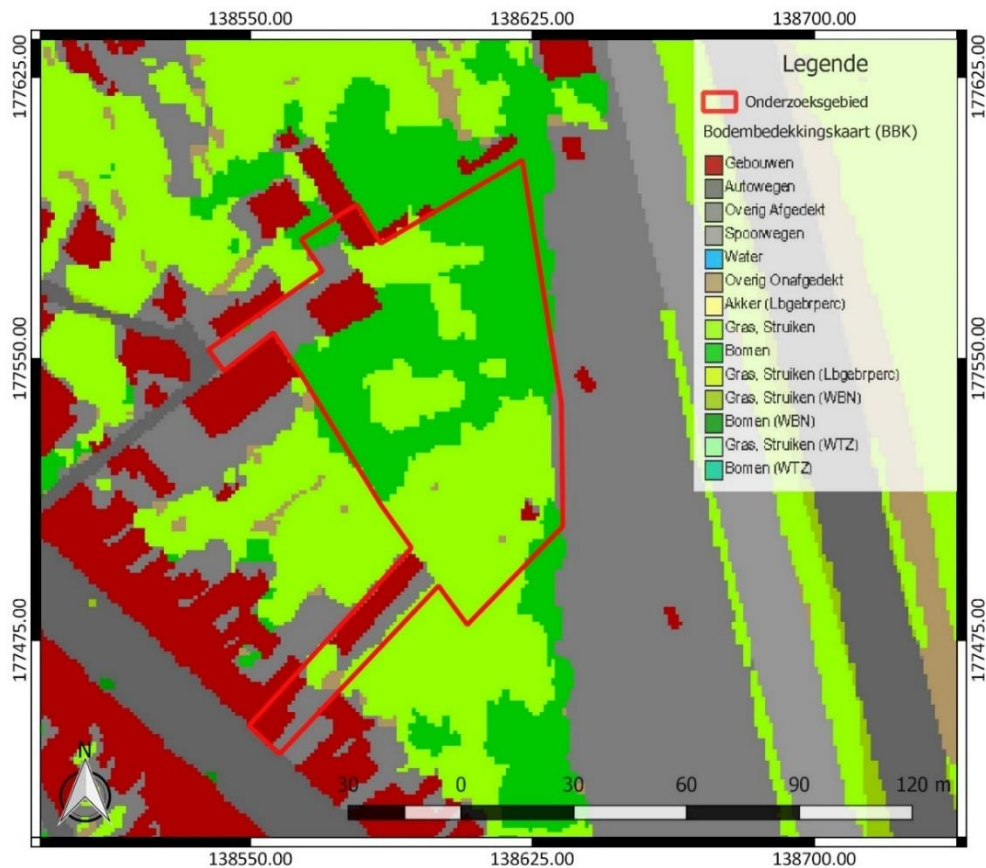
De bodemkaart (Figuur 17) toont dat in het noorden van het onderzoeksgebied een droge leembodem met textuur B horizont en een dunne A horizont van minder dan 40 cm (Aba1) te verwachten is. Verder is het onderzoeksgebied ingekleurd als bebouwde zone (OB). In de omgeving geeft de bodemkaart voorts nog droge leembodems zonder profiel (varianties op bodemtype Abp) aan. Ten noordoosten van het terrein heeft deze bodem een colluviaal leemdek met een dikte van meer dan 125 cm (Abp0). Ten oostzuidoosten treffen we een droge leembodem met een begraven textuur B horizont op matige diepte, beginnend tussen 80 en 125 cm (Abp1) aan.<sup>7</sup> Ten westen is een droge leembodem met een bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte (Abp(c)) weergegeven. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied treffen we ook nog opgehoogde gronden (ON) en een natte leembodem zonder profiel (Ahp) aan.

<sup>7</sup> Louis 1957, 30, 45-46



Figuur 17: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen (Figuur 18). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10). De potentiële bodemerosiekaart geeft geen informatie over de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied en wordt daarom niet weergegeven.



Figuur 18: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))

#### 2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De strategische hoogteligging van Asse speelde een bepalende rol in het ontstaan en de ontwikkeling van het dorp als transitplaats op een belangrijk wegenknooppunt. De naam Asse is vermoedelijk van Keltische oorsprong. De eerste vermelding als "Ascum" gaat slechts terug tot de 11<sup>de</sup> eeuw. Er zijn de voorbije jaren verschillende resten gevonden van een pre-Romeinse menselijke aanwezigheid in Asse, zoals onder andere sporen van bewoning uit de bronstijd en de ijzertijd. Het grondgebied werd op enkele kouters na ingenomen door een uitgestrekt woud. In de wijk Kalkoven ontstond rond het midden van de 1<sup>ste</sup> eeuw na Chr. een vicus die wellicht dienst deed als administratief centrum en als verkeersknooppunt. De vicus kende een bloeiperiode van het midden van de 1<sup>ste</sup> tot het begin van de 3<sup>de</sup> eeuw. De vicus van Asse kwam in de loop van de 4<sup>de</sup> eeuw tot een einde. In de 5<sup>de</sup> tot de 7<sup>de</sup> eeuw vestigden Frankische landbouwers zich in de omgeving. Uit enkele hoeves ontwikkelden zich woonkernen. Op korte afstand van de voormalige Romeinse nederzetting werd waarschijnlijk in de 7<sup>de</sup> eeuw een kerk gebouwd: de Sint-Martinuskerk die aan de oorsprong lag van de latere moederparochie.<sup>8</sup>

Asse won als belangrijk wegenknooppunt en strategisch gelegen dorp dicht bij Brussel, op de grens van het hertogdom Brabant en het graafschap Vlaanderen, in de loop van de 11<sup>de</sup> eeuw terug aan belang. In de middeleeuwen was de heerlijkheid Asse steeds rechtstreeks in handen van de hertogen van Brabant, als opvolgers van de graven van Leuven. Het bestuur werd overgedragen aan de heren van Asse. Zij mochten in ruil een deel van de rechterlijke inkomsten innen. De plaatselijke heren resideerden in het Hof van Asse, een borcht in de buurt van de huidige Sint-Martinuskerk. Vanuit de

<sup>8</sup> Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 07-12-2020); Magerman/Saerens 2015, 23-27; Steenhoudt *et al.* 2014, 49; informatie Kristine Magerman

borcht beheerden zij de handelsweg Brugge-Keulen. De inwoners van Asse kregen vermoedelijk in de 13<sup>de</sup> eeuw, tijdens de regeerperiode van Hendrik I van Brabant (1190-1235), een vrijheidskeure. De groeiende economische bedrijvigheid en het toenemende verkeer lagen hiervan aan de basis. De oude nederzetting met de Markt als centrum groeide enorm in deze periode. Ambachtslui vestigden zich voornamelijk langs de "Steenweg", waar de bloeiende transithandel tussen Brugge en Keulen zich afspeelde. De aanleg van een nieuwe markt, het huidige Gemeenteplein, was mogelijk ook verbonden met het krijgen van de vrijheidskeure.<sup>9</sup>

Vanaf het einde van de 11<sup>de</sup> eeuw verwierf de pas opgerichte abdij van Affligem te Hekelgem een belangrijk deel van het grondgebied van Asse. De abdij liet er verschillende abdijhoeven bouwen. In dezelfde periode schonken de graven van Leuven de kerk van Asse aan de nieuwe abdij. De kerk bleef tot in 1533 in haar bezit. In dat jaar schonk de toenmalige abt Carolus de Croy het gebedshuis aan het Pauscollege van Leuven. Tot het einde van het ancien régime bleef de kerk van Asse in handen van dit Pauscollege. In 1505-1506 werd de hertogelijke heerlijkheid Asse verpand aan de abdij, die uitgegroeid was tot één van de machtigste economische instellingen in het volledige hertogdom Brabant. De abdij werd de voornaamste tiendheffer in Asse. Eén vijfde van de totale oppervlakte van Asse was eigendom van de abdij. Later werd Asse verpand aan Jean de Cotereau. Na een korte interruptie vanaf 1611 werd de heerlijkheid in 1626 terug in pand gegeven aan het geslacht de Cotereau, meer bepaald aan Marie de Cotereau. Vanaf 1649 was Asse definitief in handen van de familie de Cotereau. De heerlijkheid werd in 1663 verheven tot markizaat en werd vervolgens verworven door het geslacht de Taye, dat opgevolgd werd door de familie van der Noot. Deze familie had het markizaat in handen tot het einde van het ancien régime.<sup>10</sup>

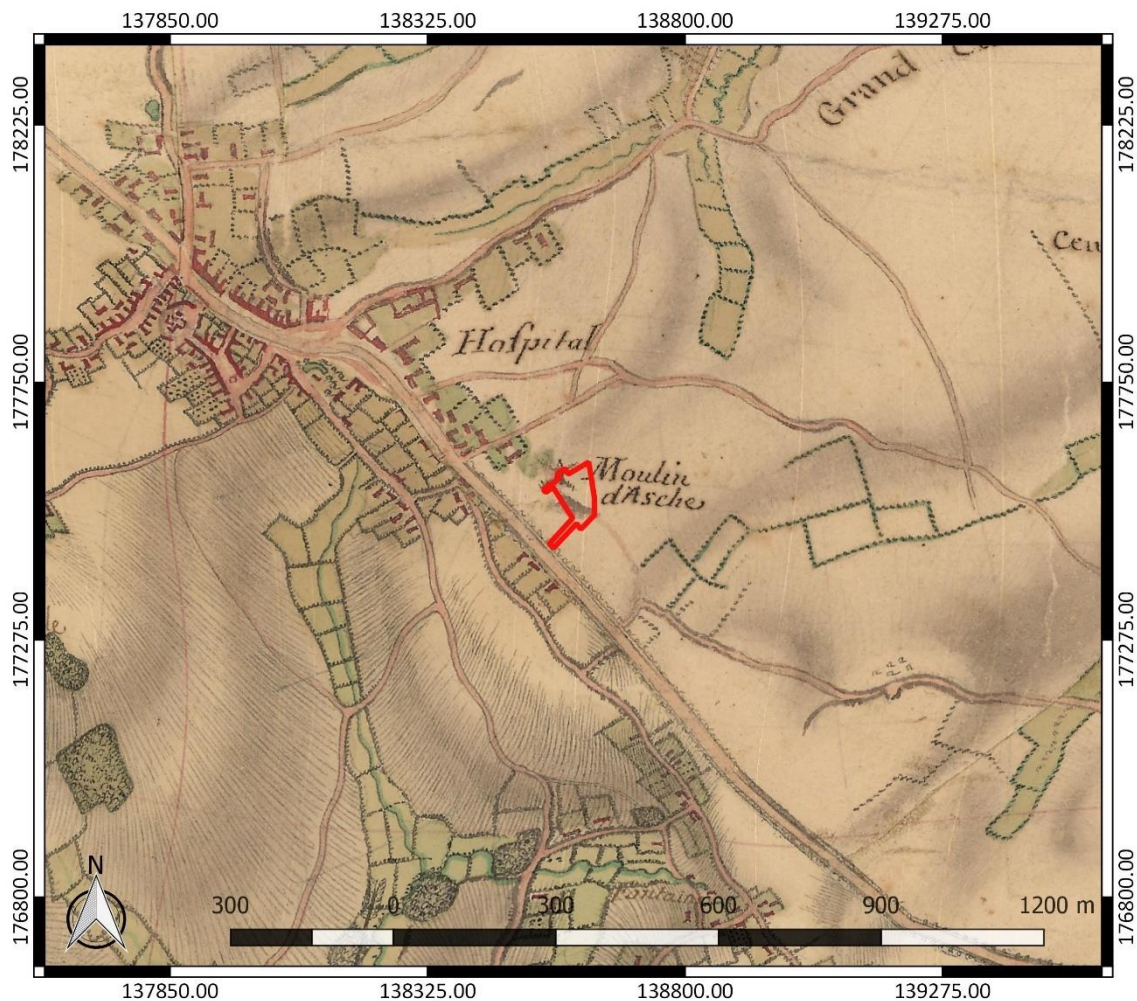
Omwille van de strategische ligging werd Asse doorheen de geschiedenis meermaals getroffen door vijandelijkheden. Het dorp werd herhaaldelijk in brand gestoken en/of verwoest. Toch bleef Asse vanaf de 12<sup>de</sup> tot het einde van de 18<sup>de</sup> eeuw een belangrijk centrum voor de ontginning van Lediaanse zandsteen. De uitbating van steengroeven werd gestimuleerd en gefinancierd door de abdij van Affligem. Voor de bouw van de gotische Sint-Martinuskerk werd zandsteen uit de eigen groeven aangewend. Toen er een einde kwam aan de steenontginning werd de landbouw de belangrijkste bedrijvigheid, die vooral gericht was op de bevoorrading van de nabijgelegen hoofdstad. De gemeente ontwikkelde zich geleidelijk tot een Brabants centrum van de hopteelt. De streek rond Asse was gekend als het "hopkwartier". Rond de eeuwwisseling van de 19<sup>de</sup> en de 20<sup>ste</sup> eeuw kreeg de hopteelt het moeilijk. Tijdens het interbellum verdween de hopteelt bijna volledig en werd de overstap gemaakt naar groente- en fruitteelt. Na de Tweede Wereldoorlog kwam de industrialisatie op gang in Asse.<sup>11</sup>

<sup>9</sup> Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 07-12-2020)

<sup>10</sup> Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 07-12-2020)

<sup>11</sup> Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 07-12-2020)





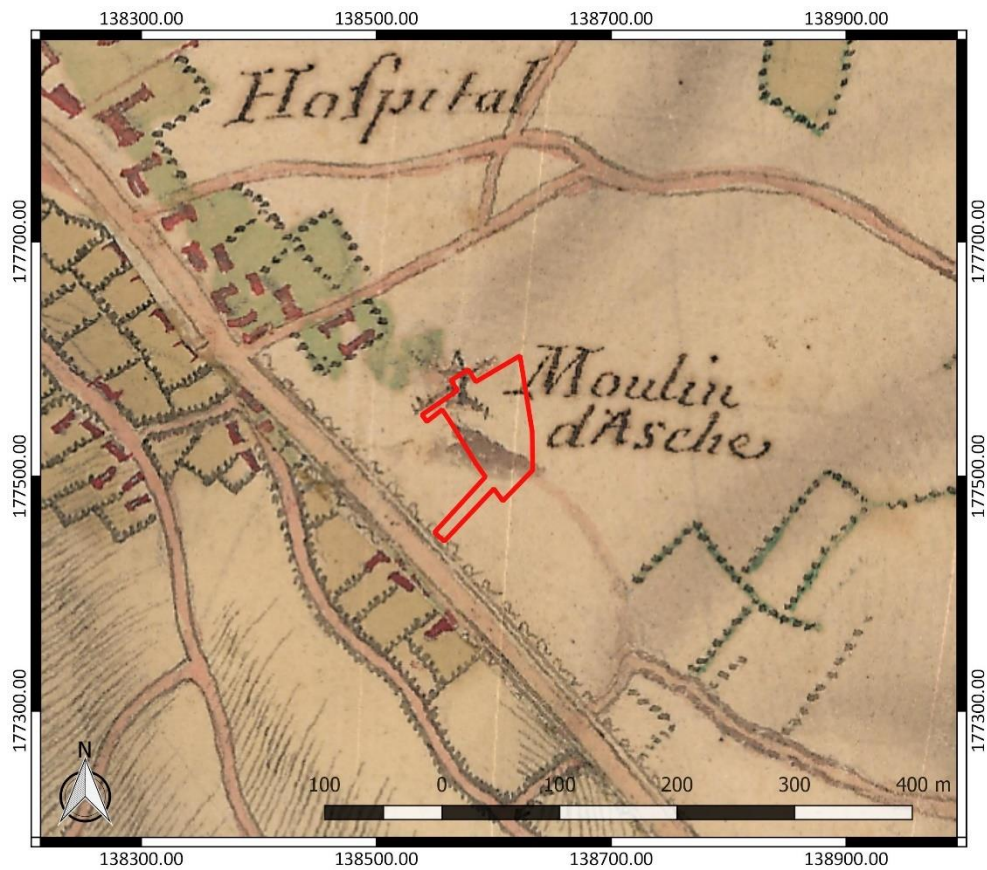
**Figuur 19: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)**

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat onderzoeksgebied zich ten zuidoosten van de historische dorpskern van Asse bevindt (Figuur 19 en Figuur 20). Ten zuidwesten is de voorloper van de huidige Stationsstraat reeds te bemerken. De weg is een onderdeel van de aloude steenweg tussen Brussel en Gent.<sup>12</sup> Op de kaart is de weg met bomen omzoomd. In het noordwesten van het onderzoeksgebied is een molen weergegeven, namelijk de Molen van Asse. Op basis van het beeld dat we zien op meer nauwkeurigere kaarten uit de 19<sup>de</sup> eeuw (zie verder) kunnen we aannemen dat deze molen zich juist buiten de grenzen van het projectgebied bevond. Verder was het onderzoeksgebied onbebouwd.

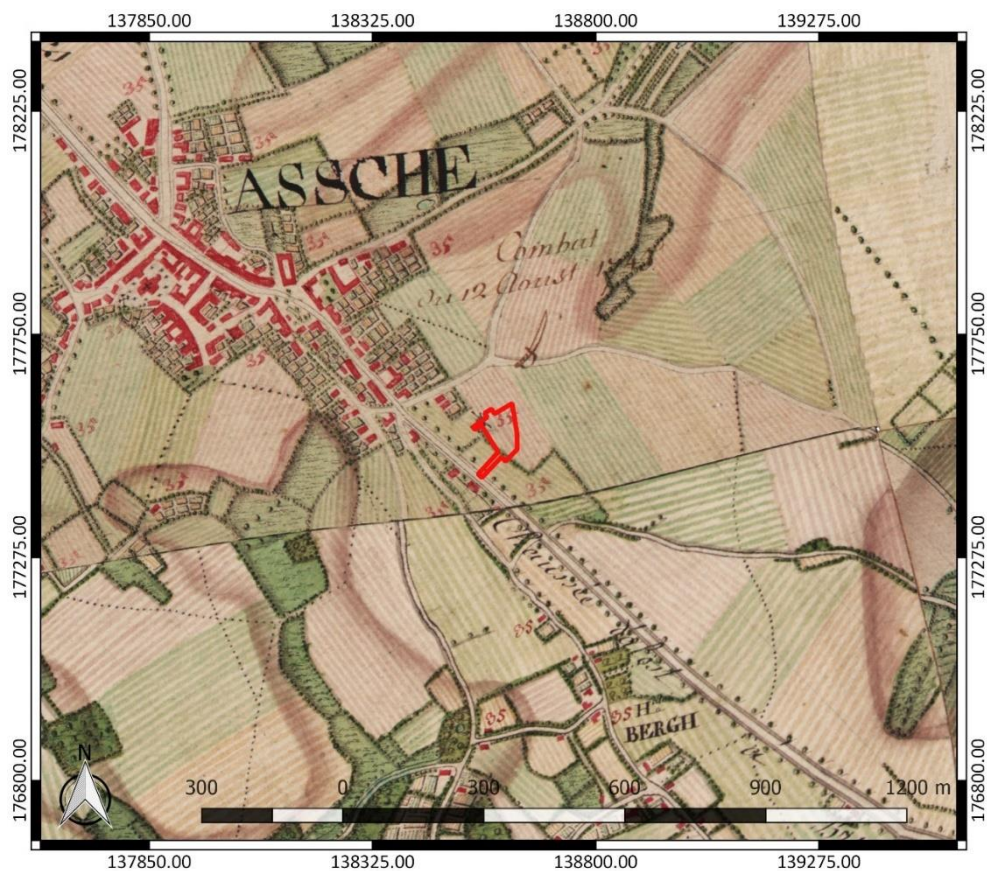
De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), geeft een gelijkaardig beeld weer als de Villaretkaart. In het noordwesten van het terrein is opnieuw een molen weergegeven. Het onderzoeksgebied is verder in gebruik als akkerland (Figuur 21 en Figuur 22). De kaart geeft ook aan dat er ten noorden van het onderzoeksgebied in 1743 gevechten plaatsvonden.

<sup>12</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Stationsstraat [online] <https://id.erfgoed.net/themas/8721> (Geraadpleegd op 08-12-2020)





Figuur 20: Villaretkaart (detail) met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 21: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



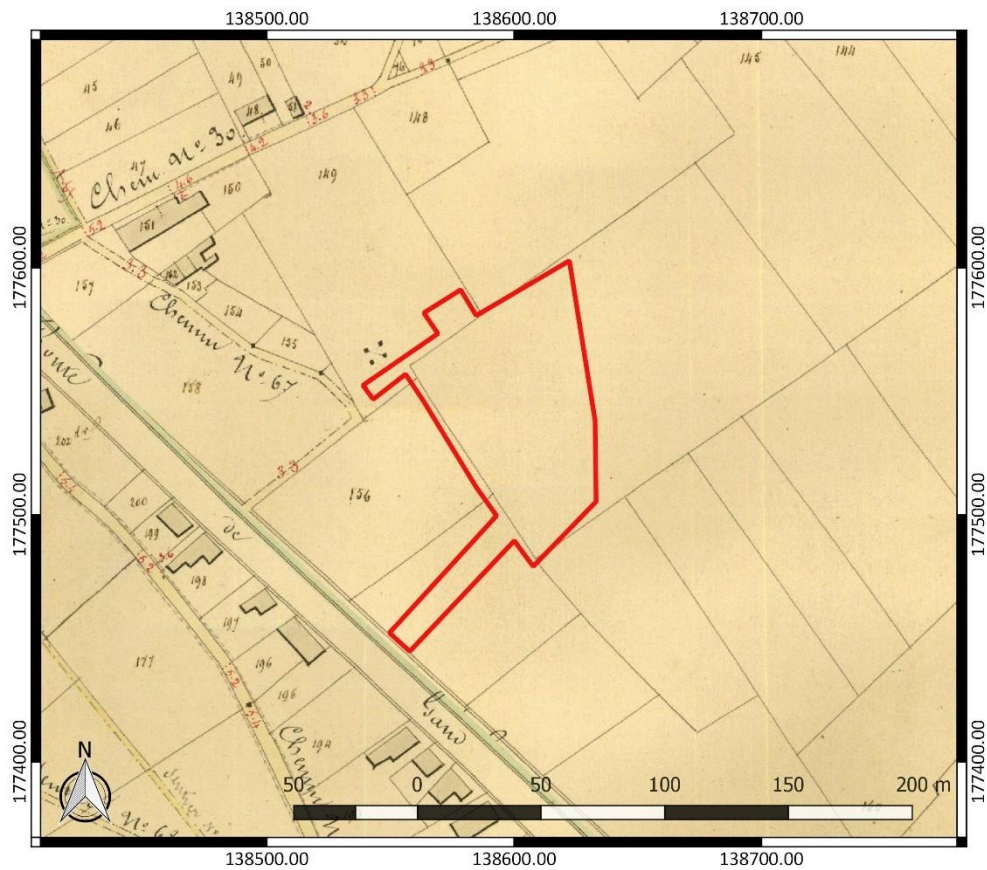
**Figuur 22: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (detail) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)**

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is te zien dat de Molen van Asse zich juist ten noordwesten van het terrein bevindt, buiten de grenzen van het onderzoeksgebied (Figuur 23). Het projectgebied is onbebouwd. Het was vermoedelijk nog steeds in gebruik als akkerland. Ter hoogte van het huidige Reiniersbos is nu ook een weg te bemerken. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879, Figuur 24) toont een beeld dat aansluit bij het beeld op de Atlas der Buurtwegen. Ook de Vandermaelenkaart (1846-1854) geeft een gelijkaardig beeld weer (Figuur 25). De kaart toont dat het onderzoeksgebied op een heuvel gelegen is.

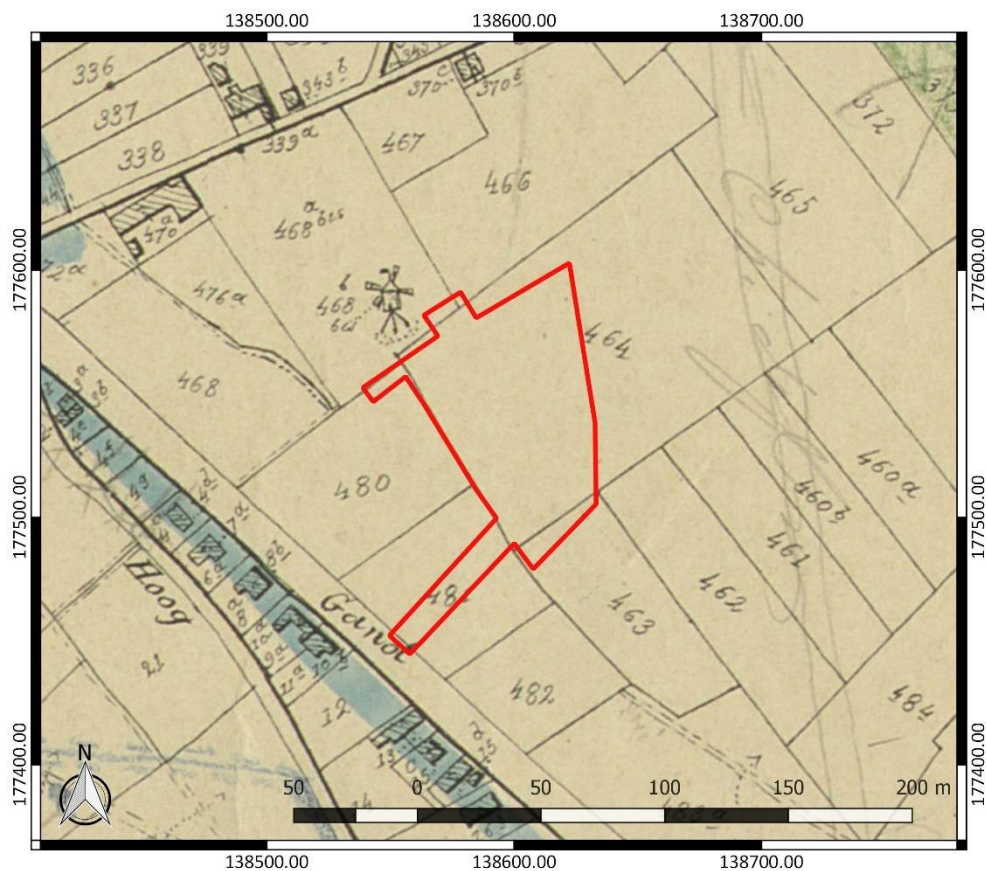
Een topografische kaart uit 1877 (Figuur 26) toont voor het eerst de spoorlijn Brussel-Dendermonde ten oosten van het onderzoeksgebied. Deze spoorweg werd voltooid in de periode 1879-1881. Het traject tussen Dendermonde en Asse werd ingehuldigd in 1879. Het traject tussen Asse en Jette volgde in 1881. In dat jaar werd ook het station van Asse gebouwd.<sup>13</sup> Het onderzoeksgebied is op deze kaart nog steeds onbebouwd. De Molen van Asse is nog altijd weergegeven.

<sup>13</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Stationsstraat [online] <https://id.erfgoed.net/themas/8721> (Geraadpleegd op 08-12-2020)





Figuur 23: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 24: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))





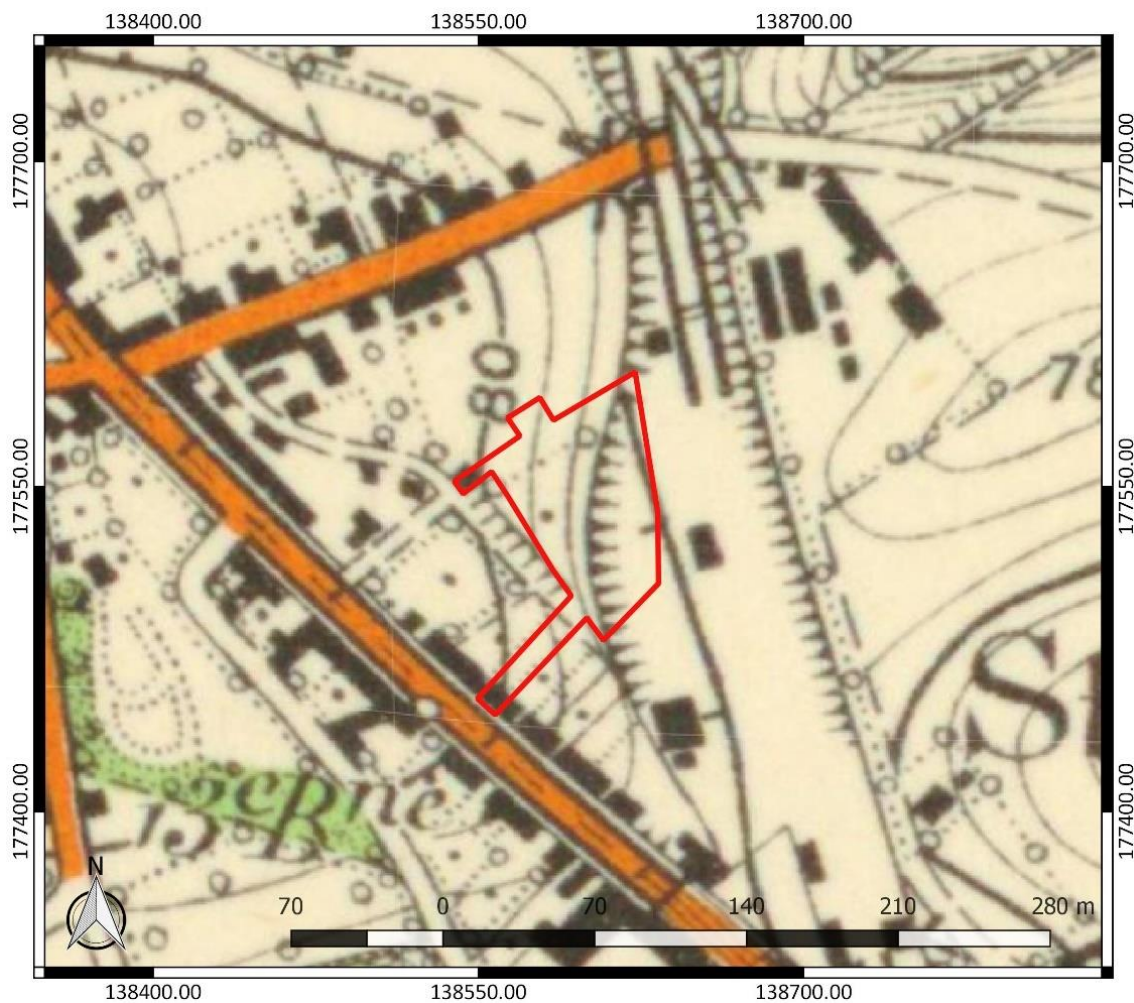
Figuur 25: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 26: Topografische kaart uit 1877 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.cartesius.be](http://www.cartesius.be))

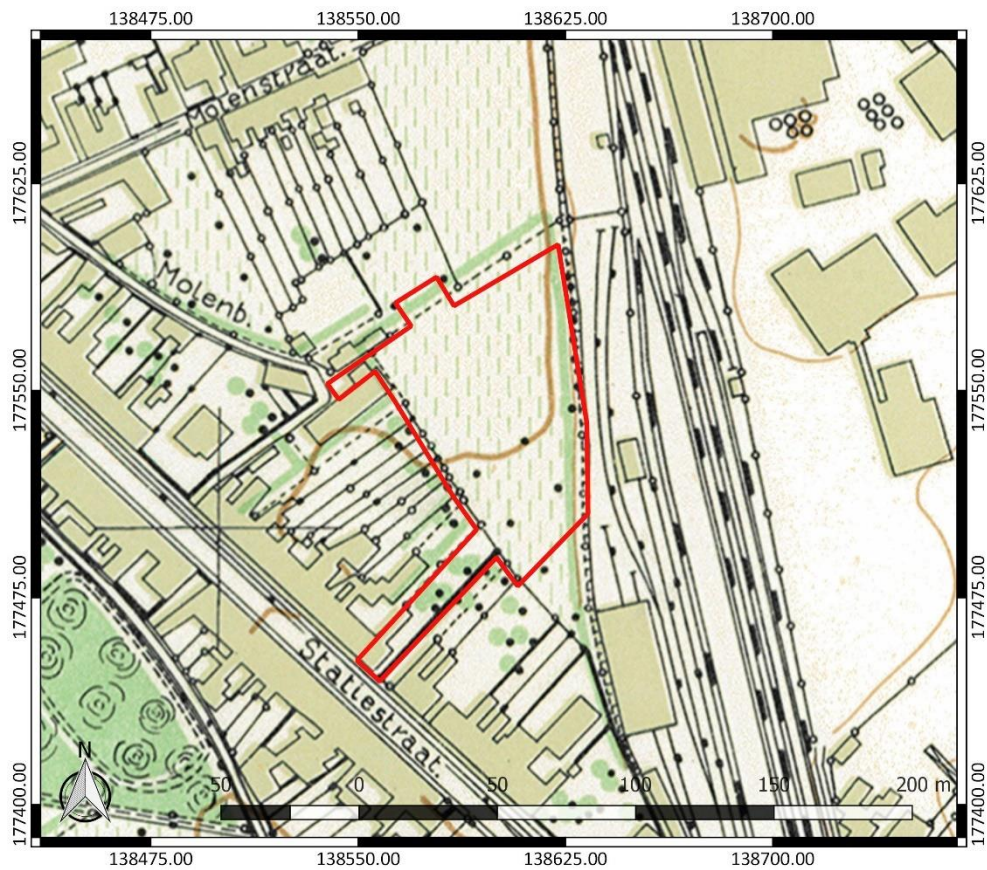
Een topografische kaart uit 1924 (Figuur 27) toont voor het eerst bebouwing in het noordwesten en het zuidwesten van het terrein. Verder is er binnen het onderzoeksgebied een talud weergegeven, die de spoorweg flankeert. Ook in de omgeving is de bebouwing toegenomen. De Molen van Asse is verdwenen. Een topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit 1950-1970 toont tevens bebouwing in het noord- en het zuidwesten van het terrein (Figuur 28). Verder is het onderzoeksgebied nog in gebruik als gras- of akkerland.

Op een topografische kaart uit 1969 (Figuur 29) is er een aanpassing te zien in de bebouwing langs het Reiniersbos. Het gebouw in het uiterste noordwesten van het terrein is verdwenen. Iets centraler is er een nieuw gebouw opgetrokken. Het gaat vermoedelijk om de huidige woning met huisnummer 15. Ook langs de Stationsstraat, in het zuidwesten van het terrein, is bebouwing weergegeven. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 30) toont tevens bebouwing in het noord- en het zuidwesten van het terrein. Het beeld is echter vaag. Binnen het onderzoeksgebied zijn ook bomen te bemerken. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 31) geeft een duidelijker beeld weer. Ter hoogte van het Reiniersbos 15 en de Stationsstraat 59 zijn duidelijk gebouwen te onderscheiden. Daarnaast zijn er in het noorden en het zuidwesten van het terrein ook bijgebouwen te bemerken. In het noord- en zuidwesten zijn ook verhardingen aangelegd. Verder bestaat het onderzoeksgebied uit gras en bomen. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 10).



Figuur 27: Topografische kaart uit 1924 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.cartesius.be](http://www.cartesius.be))



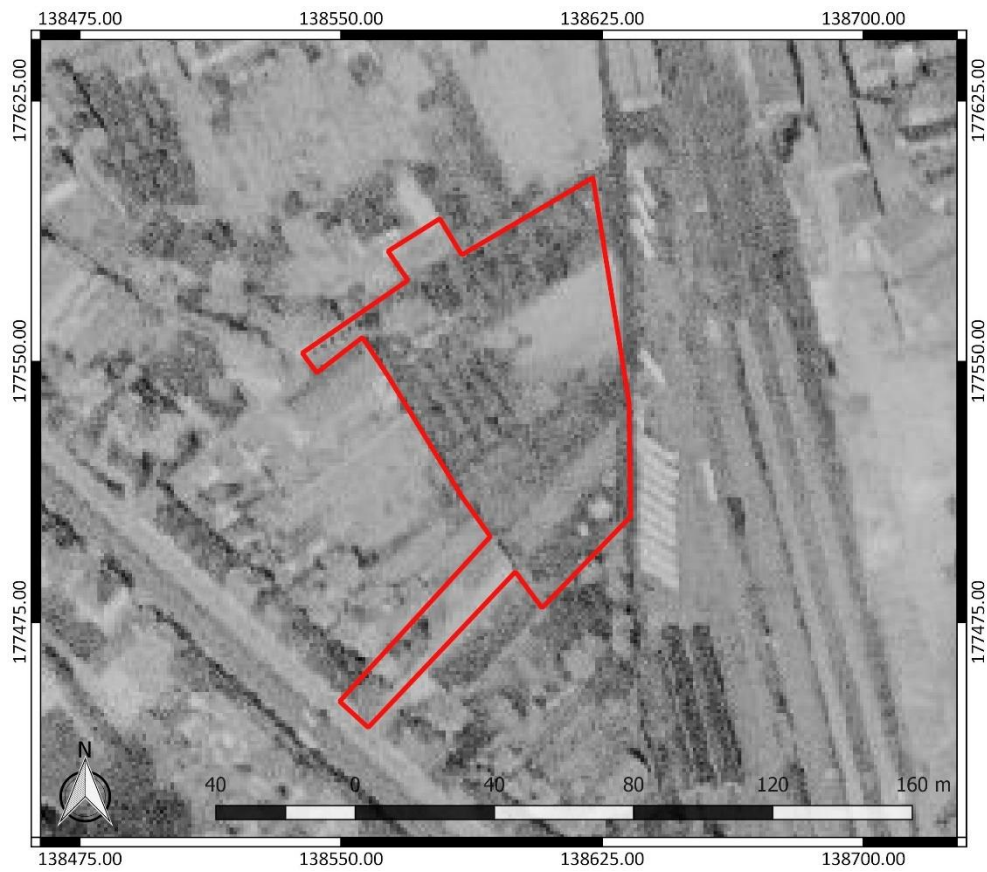


Figuur 28: Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit 1950-1970 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))



Figuur 29: Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.cartesius.be](http://www.cartesius.be))





**Figuur 30: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))**



**Figuur 31: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied ([www.geopunt.be](http://www.geopunt.be))**



### 2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 32). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Juist ten noordwesten van het onderzoeksgebied bevond zich de Molen van Asse (CAI ID 1285, zie ook 2.4.2), een houten graanwindmolen uit de 17<sup>de</sup> eeuw. De molen stond hier van 1659 tot in 1913 en is weergegeven op de zogenaamde Ferrariskaart (1771-1778).<sup>14</sup> Op korte afstand van het onderzoeksgebied zijn er ook nog resten uit de Romeinse tijd aan het licht gekomen. Bij een archeologische veldprospectie op vindplaats CAI ID 390, ten noordoosten, is een concentratie van (vermoedelijk Romeinse) tegulae en imbrices gevonden, naast een scherf die mogelijk ook uit de Romeinse tijd dateert.<sup>15</sup>

Ter hoogte van de Wagenmeers (CAI ID 212316), ten noordwesten van het onderzoeksterrein, zijn grondsporen uit de Romeinse tijd aangetroffen. Het gaat om twee greppels, die mogelijk de afsluiting vormden van een zone waar activiteiten plaatsvonden. De datering gebeurde op basis van enkele ingezamelde scherven en enkele dakpanfragmenten. Er werden ook enkele kuilen aangesneden. Daarnaast werd er hier ook een Romeins brandrestengraf aangetroffen. Het graf is gelijkaardig aan een aantal brandrestengraven die aan het licht kwamen in de Prieelstraat (zie verder). Het onderzoek op deze locatie bracht ook nog sporen uit de late middeleeuwen tot postmiddeleeuwen tevoorschijn. Het gaat om twee baksteenovens (type veldoven) en een aantal leemwinningskuilen. Er werd ook nog een perceelsgreppel uit de 19<sup>de</sup> eeuw aangesneden.<sup>16</sup>

Ten noordwesten situeert zich ook het voormalig Onze-Lieve-Vrouwgasthuis met bijbehorende kapel, dat in de volksmond ook gekend is als het Oud Gasthuis (CAI ID 10007). De oprichting van het gasthuis van Asse klimt waarschijnlijk op tot de 13<sup>de</sup> eeuw (late middeleeuwen). Het gasthuis werd reeds vermeld in 1289 en 1298. Oorspronkelijk verleende het gasthuis onderdak aan hulpbehoevenden en passanten en later mogelijk ook aan pelgrims op weg naar het Heilig Kruis. De oorspronkelijke opvangfunctie verdween geleidelijk en het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis werd steeds meer een instelling voor de verzorging van zieken. Na de godsdiensttroebelen vonden in het begin van de 17<sup>de</sup> eeuw herstellingswerken en een heropbouw plaats. In 1644-1647 werd een nieuwe bouw- en/of herstellingsfase aangevat. Vanaf dan vonden de zusters augustinessen er een onderkomen. Zij namen de ziekenzorg waar en bouwden die verder uit. Het gasthuis groeide langzaam uit tot een echt ziekenhuis dat naderhand een sterke bloei kende. De religieuzen legden zich ook toe op onderwijs en landbouw. Het huidige uitzicht van het complex kwam grotendeels in de 18<sup>de</sup> eeuw tot stand. Later vonden er nog herstellingen en aanpassingen plaats. Bij proefsleuvenonderzoek op het terrein zijn graven en afvalkuilen of beerputten van onbepaalde datering aangetroffen. Daarnaast werden er ook paardenskeletten van onbepaalde datering gevonden.<sup>17</sup>

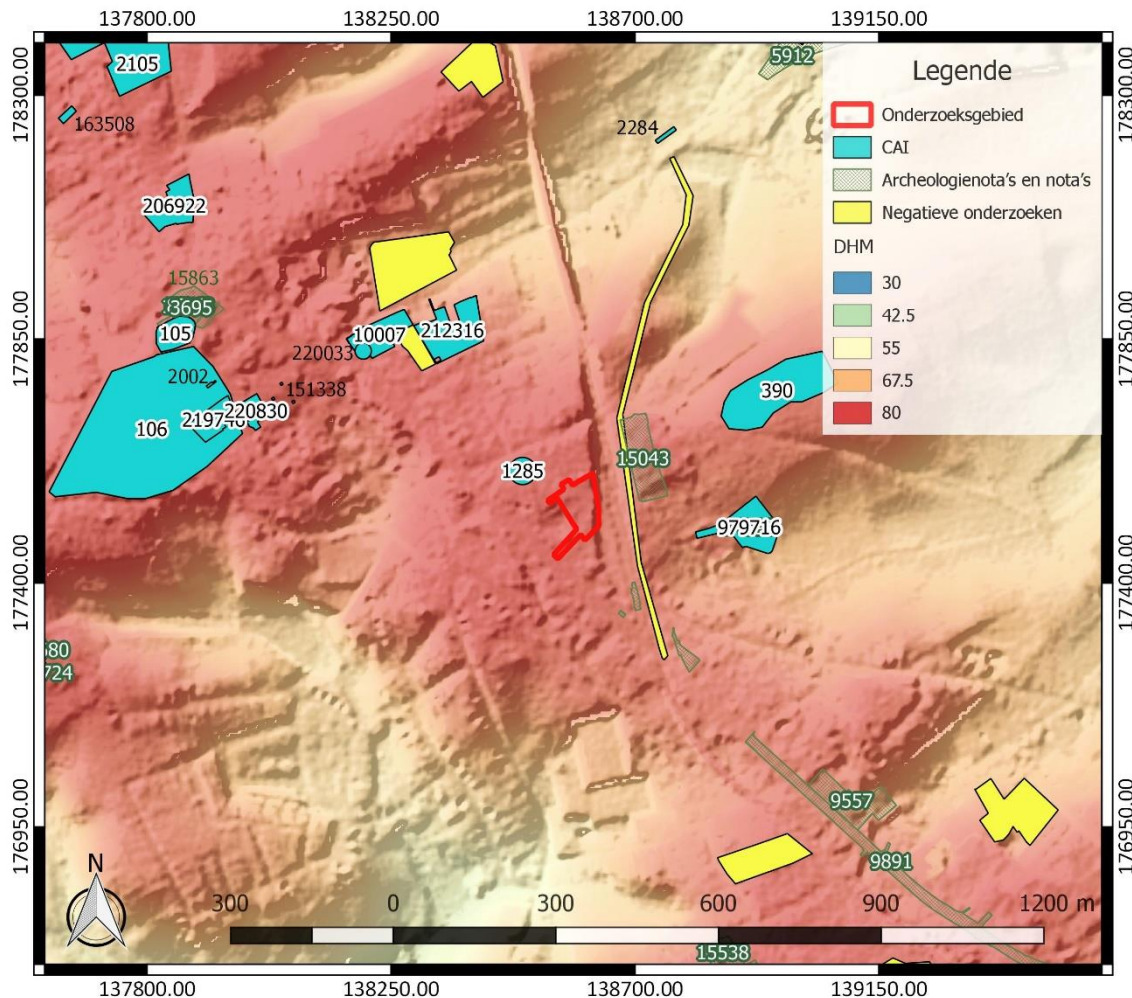
<sup>14</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Molen van Asse [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1285> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>15</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse 2 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/390> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>16</sup> Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Wagenmeers [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212316> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>17</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Onze-Lieve-Vrouwgasthuis [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10007> (Geraadpleegd op 08-12-2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Onze-Lieve-Vrouwgasthuis [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/76663> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

Op het gemeenteplein 27 (CAI ID 220033), ten zuidwesten van de rechtervleugel van het Oud Gasthuis, is ook nog menselijk botmateriaal van onbepaalde datering gevonden. Er kwamen ook baksteenfragmenten tevoorschijn. De resten van begraving wijzen erop dat er gasthuizusters begraven werden op de site van het Oud Gasthuis. De exacte locatie van de begraafplaats is echter niet gekend. De aangetroffen resten bevonden zich namelijk niet in situ maar in losse grond bovenop nutsleidingen.<sup>18</sup> Ter hoogte van de Asphaltcosite (CAI ID 979716), ten oosten van het onderzoeksgebied, werd nog een proefsleuvenonderzoek gevoerd. De hierbij aangetroffen sporen werden na het couperen geïnterpreteerd als natuurlijke sporen.<sup>19</sup>



**Figuur 32: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied**  
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Ook in de iets ruimere omgeving zijn er nog verschillende archeologische vindplaatsen aanwezig. De oudste resten kwamen aan het licht in de Prieelstraat (CAI ID 206922), ten noordwesten van het onderzoeksgebied. Het gaat om drie vuurstenen artefacten uit het laat-paleolithicum tot laat-mesolithicum. Op deze locatie werden ook resten uit de Romeinse tijd gevonden. Er werd onder meer een oost-west lopend wegtracé uit deze periode blootgelegd. Het betreft karresporen die ingebed waren in een compacte grindrijke leemlaag. Verder werd er een Romeins grafveldje

<sup>18</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Gemeenteplein 27 [online]  
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/220033> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>19</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Asse Asphaltcosite [online]  
<https://id.erfgoed.net/waarnemingen/979716> (Geraadpleegd op 08-12-2020); De Raymaeker *et al.* 2020, 54-56

aangetroffen dat zich lintvormig uitstrekte langs het tracé van de Romeinse weg. Op het grafveld werden 11 brandrestengraven aangetroffen. De grenzen van het grafveld werden tijdens dit onderzoek niet bereikt. Het ingezamelde vondstenmateriaal op het grafveld bleef beperkt tot aardewerk en een fragment van een fibula. Daarnaast werd er ook nog een Romeinse offerkuil met een drinkbeker, een bord en een schaal aangetroffen. In de vulling van de beker werden enkele grote stukken verbrand bot gevonden. Het gaat waarschijnlijk om dierlijk botmateriaal. De vindplaats leverde ook nog sporen uit de middeleeuwen op. Zo werd er een oost-west georiënteerde gracht uit de volle middeleeuwen vastgesteld. De gracht vormde een nederzettingsafbakening. Mogelijk had de gracht ook een defensief karakter en diende die om de volmiddeleeuwse kern van Asse met de Sint-Martinuskerk te verdedigen. Aan de hand van <sup>14</sup>C-datering werd de gracht in de periode van 1040 n. Chr. tot 1220 n. Chr. geplaatst. Uit de late middeleeuwen werd er een artisanale zone voor aardewerkproductie aangetroffen. In deze zone bevond zich een pottenbakkersoven. De aanzet van de ovenkoepel bleef bewaard, de koepel zelf niet. Voorts werden er kuilen met pottenbakkersafval en pottenbakkersklei uit deze periode gevonden, evenals baksteendump, leemextractiekuilen en een veldoven of schachtoven voor de verwerking van metaalerts. Tot slot werden hier ook nog resten uit de late middeleeuwen-nieuwe tijd geregistreerd. Er kwam een baksteenoven aan het licht, waarvan de laatste werking op basis van archeomagnetisch onderzoek gesitueerd wordt in het interval van 1463 tot 1541. Een <sup>14</sup>C-datering op aangetroffen houtskool leverde een ouderdom tussen 1470 en 1650 op. Er werden tevens 16<sup>de</sup>-eeuwse skeletonderdelen van een klein paard of ezel in anatomisch verband gevonden.<sup>20</sup>

Een andere belangrijke vindplaats uit de Romeinse tijd situeert zich ter hoogte van Kalkoven 72 (CAI ID 163508), verder ten noordwesten. De locatie bevindt zich ter hoogte van de zuidoostelijke grens van de Romeinse vicus van Asse. De aangetroffen sporen uit de midden-Romeinse tijd behoren mogelijk tot een oude (1<sup>ste</sup>-eeuwse) fase van de vicus. Het gaat onder meer om een hele reeks kuilen, afvalkuilen en beerputten en een breed oost-west lopend spoor dat als gracht of restant van een weg geïnterpreteerd wordt. Ook werd er een leemwinningskuil of kuil voor extractie van kiezels gevonden. In een latere fase werd de kuil opgevuld met aarde en nederzettingsafval zoals aardewerk-, dakpan- en botfragmenten, metaalslakken, ijzeren nagels en vulkanisch gesteente. De sporen worden op basis van aangetroffen keramiek geplaatst tussen de tweede helft van de 1<sup>ste</sup> eeuw en het midden van de 2<sup>de</sup> eeuw. De onderzochte zone maakt deel uit van het park van de verdwenen 20<sup>ste</sup>-eeuwse "Villa Rosa", die hier tussen 1920 en 1964 stond. Ook van deze villa werden restanten teruggevonden, waaronder een afvoerleiding, een asfaltweg en restanten van het betonnen sierhek dat het parkdomein afsloot. Er werden ook 20<sup>ste</sup>-eeuwse afvalkuilen geregistreerd.<sup>21</sup> De vicus van Asse strekte zich voorts op grotere afstand ten noordwesten van het onderzoeksgebied uit. Aan de hand van luchtfotografie werd op verschillende plaatsen een gracht vastgesteld, die rond de volledige vicus leek te lopen (CAI ID 2105).<sup>22</sup>

In de omgeving zijn er verder nog archeologische waarden uit de middeleeuwen aanwezig. De parochiekerk Sint-Martinus (CAI ID 105) ligt op het hoogste punt van de gemeente, ten westnoordwesten van het onderzoeksgebied. Het is onduidelijk wanneer hier de eerste kerk werd opgericht. Mogelijk bestond er op het einde van de Gallo-Romeinse periode een eerste christelijke kern op de Kerkberg (Kruisborreweg). Deze kern zou zich tijdens de kersteningperiode (op het einde van de 6<sup>de</sup> eeuw of in het begin van de 7<sup>de</sup> eeuw) naar het centrum van Asse verplaatst hebben. Zeker is dat er een vicuskerk ontstond die tegelijkertijd de functie had van moederkerk van elf

<sup>20</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Prieelstraat III [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/206922> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>21</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kalkoven 72 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/163508> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>22</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Leva260-Romeinse Vicus [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2105> (Geraadpleegd op 08-12-2020); Magerman/Saerens 2015



dochterkerken. In de feodale periode werd de kerk een "eigenkerk", die rechtstreeks afhankelijk was van de graven van Leuven. Op het einde van de 11<sup>de</sup> eeuw werd de kerk aan de abdij van Affligem geschonken (zie ook 2.4.2). In 1533 werd de kerk aan het Pauscollege van Leuven overgedragen. Na de Franse Revolutie kwam de kerk onder het beheer van het aartsbisdom Mechelen. De abdij van Affligem liet vermoedelijk in het begin van de 13<sup>de</sup> eeuw een laat-romaans kerkje bouwen, mogelijk ter vervanging van een houten kerkje uit de Karolingische tijd. Deze vroeg 13<sup>de</sup>-eeuwse kerk vormt de kern van de huidige gotische kerk. Het gebedshuis werd in de loop der tijd voortdurend verbouwd, vergroot en verfraaid. De kerk werd oorspronkelijk omgeven door een kerkhof, dat in 1944 werd opgeheven.<sup>23</sup>

Op het Kerkplein, ten noorden van de kerk, is een proefputten- en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (ID 15863), waarbij resten uit drie verschillende periodes werden vastgesteld: namelijk de late middeleeuwen, de nieuwe en de nieuwste tijd. Uit de late middeleeuwen werden grondsporen aangetroffen van mogelijke structuren en inhumatiegraven. Er werd tevens een gracht aangesneden die mogelijk de vestinggracht rondom het kerkhof vormde. Het onderzochte gebied maakte tot in de 17<sup>de</sup> eeuw volledig deel uit van het kerkhof. Dit kerkhof vervulde meerdere functies. Er werden ook bewoningssporen uit de late middeleeuwen aangetroffen. De gracht werd gedempt in de 17<sup>de</sup> eeuw en het kerkhof werd verkleind tot aan de huidige kerkhofmuur. Het grootse deel van het terrein werd al snel volgebouwd. Het onderzoek toonde aan dat de gebouwen af en toe verbouwd, afgebroken en opnieuw opgetrokken werden. Deze verbouwingen waren vaak gelinkt aan de wijziging van perceelsgrenzen. Vanaf het einde van de 20<sup>ste</sup> eeuw vonden de eerste afbraakwerken plaats. De zone werd vervolgens omgevormd tot tijdelijke parking. In de verkleinde kerkhofzone vonden vanaf 1784 geen begravingen meer plaats wegens een verbod op begraving door Jozef II. Tussen 1847 en 1941 werden er opnieuw mensen begraven. De hier aangetroffen resten van begraving dateren vermoedelijk van deze laatste fase. Het kerkhof werd zoals gezegd opgeheven in 1944 en geruimd in 1952. De bovenste 85 cm van dit kerkhof bestaat uit geroerde grond met vele botresten, waaronder ook dierlijk botmateriaal van vee.<sup>24</sup> Ondertussen is ook het vlakdekkend onderzoek afgerond.<sup>25</sup>

Ten zuiden van de parochiekerk Sint-Martinus werd in de volle middeleeuwen de Borch van Asse (CAI ID 106) opgetrokken. Er wordt zowel gesproken van een motte, als van een borch en burcht. De Borch van Asse wordt tussen de 10<sup>de</sup> en de 13<sup>de</sup> eeuw gedateerd.<sup>26</sup> In de Kattestraat (CAI ID 220830), vlak bij de locatie van de voormalige borch, zijn resten aangetroffen die tussen de 12<sup>de</sup> en de 18<sup>de</sup> eeuw gedateerd worden. Het gaat onder meer om waterputten en leemwinningskuilen. Deze kuilen lagen op de achtererven van de woningen aan de Markt en de Kattestraat. Ze werden later opgevuld met afgebrand bouw materiaal van vakwerkhuisen. Daarnaast werden er ook nog enkele goed afgelijnde sporen en een grotere, moeilijk af te lijnen vlek vastgesteld. Tijdens het onderzoek werden er tevens resten van een bakstenen muur gevonden. Verder werd er ook een oost-west georiënteerde gracht aangesneden. De gracht is mogelijk verbonden aan de Borch van Asse (CAI ID 106). De vullingen van de gracht gaan terug tot de late 13<sup>de</sup>-vroeg 14<sup>de</sup> eeuw.<sup>27</sup>

<sup>23</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Martinus [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/105> (Geraadpleegd op 08-12-2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Martinus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/76674> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>24</sup>Yperman/Van Roy 2020, 54-55

<sup>25</sup>Informatie Kristine Magerman

<sup>26</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Borch van Asse [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/106> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>27</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kattestraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/220830> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

Bij opgravingen ter hoogte van de Markt 5 (CAI ID 219746), ten westnoordwesten, is een cultuurlaag uit de 12<sup>de</sup>-13<sup>de</sup> eeuw vastgesteld. Door deze laag heen werden andere sporen gegraven, waaronder clusters van laatmiddeleeuwse leemontginningskuilen met aardewerk, botfragmenten, metaal en stukjes verbrand leem. De kuilen worden in de 13<sup>de</sup> tot 15<sup>de</sup> eeuw geplaatst. De gewonnen leem werd voornamelijk gebruikt voor woningbouw, meer bepaald als wandbedekking bij vakwerkwoningen. In de nieuwe tijd werd het "Hof ten Kwaden Gate" of "Huis Stas" op deze locatie opgetrokken. De oudste baksteenresten die tijdens het onderzoek werden aangetroffen, dateren uit de 16<sup>de</sup> of 17<sup>de</sup> eeuw. Het opgaand muurwerk aan de binnenzijde van de woning was compleet met natuursteen (ledesteen en kalksteen) bekleed. Uit deze periode werd ook een geruimde beerput gevonden. Op het terrein werden tevens leemontginningskuilen uit de 16<sup>de</sup>-17<sup>de</sup> eeuw aangetroffen. In de 18<sup>de</sup> en 19<sup>de</sup> eeuw werd de woning verbouwd. In deze periode werd er een nieuwe aanbouw met kelder gerealiseerd. Er werden ook twee waterputten en een aantal beerputten en afvalkuilen uit deze fase opgegraven.<sup>28</sup>

Nabij de laatstgenoemde locatie bevindt zich de Hopmarkt (CAI ID 151338), waar mogelijk ook sporen van leemextractie uit de late middeleeuwen en/of nieuwe tijd zijn gevonden. De sporen worden van de 14<sup>de</sup> tot de 16<sup>de</sup> eeuw gedateerd. Voorts werden hier resten van bebouwing aangetroffen. Het gaat om resten van woningen langs de Kattestraat, die zijn weergegeven op de Ferrariskaart en de Poppkaart. De bebouwing wordt tussen de 18<sup>de</sup> en de 20<sup>ste</sup> eeuw gedateerd.<sup>29</sup> Ook ter hoogte van de ringweg om Asse (CAI ID 2284), ten noordnoordoosten, zijn er nog resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd gevonden. Het gaat om twee afvalkuilen, een mogelijke greppelstructuur en een mogelijke (paal)kuil. Het aardewerk dat tijdens het onderzoek werd aangetroffen, dateert voornamelijk uit de 15<sup>de</sup>-begin 16<sup>de</sup> eeuw en uit de 17<sup>de</sup>-18<sup>de</sup> eeuw.<sup>30</sup> Tot slot is er op vindplaats CAI ID 2002, ten westnoordwesten, een munt met een beeldenaar van Philips II gevonden. De munt wordt op het einde van de 16<sup>de</sup> eeuw gedateerd.<sup>31</sup>

Een archeologienota voor de stationsomgeving, die vlakbij het onderzoeksgebied gelegen is, wijst uit dat de terreinen ten oosten van het onderzoeksgebied in het verleden te sterk verstoord zijn. Hierdoor wordt het archeologisch potentieel er slechts laag ingeschat.<sup>32</sup>

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht.

Bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die hierboven niet besproken werden, bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

<sup>28</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Markt 5 Huis Stas [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/219746> (Geraadpleegd op 08-12-2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Hof ten Kwaden Gate of Huis Stas [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/76690> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>29</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Hopmarkt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/151338> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>30</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Ringweg om Asse [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2284> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>31</sup>Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Markt 10 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2002> (Geraadpleegd op 08-12-2020)

<sup>32</sup> Van Wetteren/De Muer 2020, 60-61

#### 2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

*Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?*

Het onderzoeksgebied bevindt zich op korte afstand ten zuidoosten van het centrum van Asse. Asse is gekend voor zijn sterke Romeinse aanwezigheid. De Romeinse vicus bevindt zich op enige afstand ten noordwesten van het onderzoeksgebied en is gesitueerd rond de wijk Kalkoven. Het onderzoeksgebied bevindt zich dus duidelijk buiten de Romeinse vicus, maar het potentieel op de aanwezigheid van Romeinse vondsten en sporen is voor het onderzoeksgebied wel nog reëel. Ook resten uit de vroege en volle middeleeuwen kunnen mogelijk voorkomen op het terrein.

Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn op dit moment relevante archeologische resten uit andere periodes evenmin uit te sluiten. De ligging van het onderzoeksgebied op de top van een interfluvium maakt wel dat we het potentieel op een steentijd artefactensite slechts laag inschatten. Het voorkomen van dergelijke vindplaatsen verwachten we eerder op lager gelegen terrein, op kortere afstand van de aanwezige waterlopen.

Vanaf de 18<sup>de</sup> eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Ze tonen ons dat het terrein in de 18<sup>de</sup> eeuw in gebruik was als akkerland. Op korte afstand tot het onderzoeksgebied bevond zich een molen. In de tweede helft van de 19<sup>de</sup> eeuw wordt ten oosten van het terrein een spoorweg aangelegd. Vanaf 1924 zien we op topografische kaarten voor het eerst bebouwing verschijnen op het terrein. Deze is gesitueerd aan de straatkant. Verder zien we dat het spoorwegtalud uitgebreid is. Die wordt gesitueerd binnen het onderzoeksgebied, maar in werkelijkheid valt dit wellicht eerder samen met de oostelijke grens van het onderzoeksgebied. Dit stemt dan overeen met de situatie die we vandaag zien. Vanaf 1969 tonen kaarten ons de aanwezigheid van bijkomende bebouwing in het onderzoeksgebied.

*Wat is de impact van de geplande werken?*

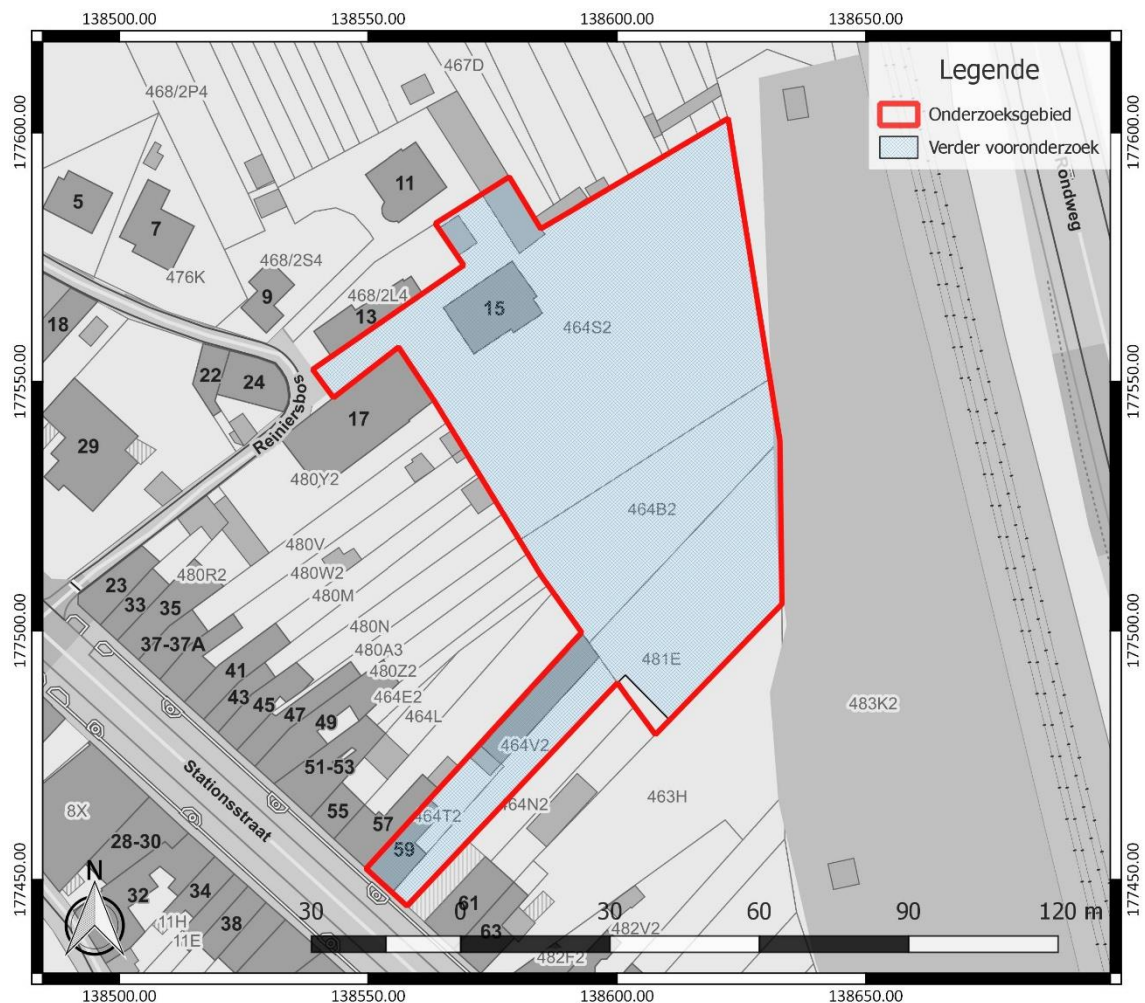
Binnen een zone van ca. 7399 m<sup>2</sup> binnen het onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van meergezinswoningen met een ondergrondse parkeergarage en omgevingsaanleg. Voorafgaand aan de bouwwerken dient de aanwezige bebouwing op het terrein gesloopt te worden. De geplande werken op het terrein betekenen een ernstige bedreiging van het aanwezige bodemarchief binnen het onderzoeksgebied in een zone van ca. 7399 m<sup>2</sup>.

#### 2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is vooral een hoge verwachting naar de aanwezigheid van relevante archeologische resten uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn ook archeologische resten uit andere periodes momenteel niet uit te sluiten. Wel schatten we het potentieel op de aanwezigheid van een steentijd artefactensite slechts laag in omwille van de ligging van het terrein op de top van een interfluvium.

De geplande werken op het terrein vormen een ernstige bedreiging van het bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein achten we verder vooronderzoek daarom nodig in een zone van ca. 7399 m<sup>2</sup>. Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af.





**Figuur 33: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig geacht wordt, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)**

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als grasland of bebouwd is.

Landschappelijk bodemonderzoek kan helpen de bewaringstoestand van de bodem beter in te schatten. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verwachten we voor het terrein een goed bewaard bodemarchief, dat mogelijk wel aangetast is ter hoogte van de bestaande bebouwing. Omdat het potentieel van kennisvermeerdering bij de inzet van deze onderzoekstechniek slechts beperkt is, is het kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot een andere onderzoeksmethode.

Er dient met name een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

### 3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Er is vooral een hoge verwachting naar de aanwezigheid van relevante archeologische resten uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn ook archeologische resten uit andere periodes momenteel niet uit te sluiten. Wel schatten we het potentieel op de aanwezigheid van een steentijd artefactensite slechts laag in omwille van de ligging van het terrein op de top van een interfluvium. De geplande werken op het terrein vormen een ernstige bedreiging van het bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein achten we verder vooronderzoek daarom nodig in een zone van ca. 7399 m<sup>2</sup>.

## 4 Bibliografie

### 4.1 Publicaties

De Raymaeker, A./N. van Liefferinge/L. Dingsen/J. van Roy, 2020: *Archeologienota: Het nieuwe politiekantoor aan de Asphaltcosite te Asse*, Tienen.

Louis, A., 1957: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Anderlecht 87E*, Gent.

Magerman, K./S. Saerens, 2015: *Vlakdekkend archeologisch onderzoek Asse-Kalkoven 2014, 72 – 2014/080 en 2014/346 (prov. Vlaams-Brabant)*, Asse (Rapporten Agilas vzw – 2014/2).

Schroyen, K./P. Buffel/J. Matthijs, 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

Steenhoudt, M./A. De Raymaeker/M. Smeets, 2014: *De archeologische begeleiding aan de Assesteenweg en de Terheidenboslaan te Asse*, Kessel-Lo (Archeo-rapport 234).

Van Wetteren, S./K. De Muer, 2020: *Archeologienota Stationsomgeving Asse. Verslag van resultaten: bureauonderzoek*, Gent (ADEDE archeologisch rapport 553).

Yperman, W./J. Van Roy, 2020: *Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Kerkplein (Sint-Martinus) te Asse*, Tienen.

### 4.2 Websites

Cartesius (2020)  
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)  
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)  
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2020)  
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2020)  
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)  
<https://www.onderzoeksbalans.be>



## 5 Bijlagen

### 5.1 Archeologische periodes

